

از واژه بیگانه تا واژه فارسی

پاسداری از زبان فارسی به معنی نگاهبانی از فرهنگ، آداب، رسوم، باورها و عقاید ملی و میهنی و دینی مردم ماست، بنابراین بر هر اهل نظری فرض است تا به سهم خویش در پاسداری از واژه‌های زبان فارسی بکوشد.

کتاب از واژه بیگانه تا واژه فارسی که به قلم سیدمصطفی میرسلیم به تازگی منتشر شده در واقع به منظور حفظ و نگاهبانی از واژه‌های فارسی و جلوگیری از واژه‌های دخیل (اعم از انگلیسی، فرانسوی، روسی و...) تألیف شده است. مؤلف در این کتاب برای بیش از ۳۴۰ واژه بیگانه معادل فارسی آن را آورده است و برای درک بهتر معنا، مثالی از مسائل مربوط به زندگی امروز زده است تا واژه‌ها بصورت کاربردی در ذهن مخاطب جای گیرند، برخی از معادل‌هایی که در این کتاب در مقابل واژه‌های بیگانه آمده‌اند، امروزه در زبان مردم کاربرد دارند مثلاً بایگانی به جای آرشیو یا فرهنگستان به جای آکادمی و یا هنرپیشه بجای آرتیست. اما برخی از واژگان بیگانه به علت گرفت کاربرد، دیگر واژه بیگانه به نظر نمی‌رسند مثلاً تاکسی، تایپ، ماشین، کنکور و امثالهم، در زبان فارسی واژه خودی شدند و نمی‌توان مثلاً بجای تاکسی از واژه خودرو کرایه استفاده کرد. همانطور که میرسلیم به درستی برای واژه‌هایی چون سیگار، تلفن و رادیو معادل نیآورده است، این واژه‌ها هم که تعدادشان در این کتاب کم نیست، نیازی به معادل ندارند.

کتاب از واژه بیگانه تا واژه فارسی اگرچه اغلب شامل واژه‌هایی است که کاربرد زیادی در زبان مردم عادی دارد. اما گاه برای واژه‌هایی چون پولیو، پورنو، دیتا، دترژان، ریسایکل معادل‌هایی آمده است. حال آنکه این واژه‌ها فقط در زبان خواص کاربرد دارد و اگر قرار باشد برای همه واژه‌های بیگانه‌ای که در زبان فارسی وجود دارد و خواص آنها را بکار می‌برد، معادل بیابیم، بی‌شک به صدها تن کارشناس و هزاران ساعت وقت لازم داریم و در پایان نیز این امر به شکل درستی تحقق نمی‌یابد.

کتاب از واژه بیگانه تا واژه فارسی اگرچه متضمن فوایدی در جهت نگاهبانی و احیای واژگان فارسی است اما اهل نظر می‌دانند واژه بیگانه خود به تنهایی به زبان فارسی آسیب نمی‌رساند. در آسیب‌شناسی زبان فارسی باید به نحو و ساختار کلام توجه کنیم.

زبان فارسی بیانگر فرهنگ قومی و ملی ماست بنابراین هر کوشش که در این راه به سامان رسد سستودنی است. آلفونس دوده (Alphonse Daudet) نویسنده فرانسوی گفته است:

وقتی ملتی مقهور می‌شود تا هنگامی که زبان خویش را خوب حفظ کند گویی کلید زندانش را در دست دارد. □

به دیگر بزرگان فرهنگ ایران زمین خواهد شد. انتخاب بیستم مهر ماه هر سال به نام «روز حافظ» و تشکیل جلسات مختلف و ارائه مقالات تحقیقی نو موجب پربرگ و باری درخت حافظ‌پژوهی خواهد شد. بزرگداشت سعدی در اردیبهشت هر سال از سوی بنیاد فارس‌شناسی حرکت دیگری است که اگر سنجیده و دقیق و توجه بیشتر به کارهای تحقیقی تا تبلیغی باشد سعدی‌پژوهی نیز رونق بیشتری خواهد گرفت و امید است که در سالهای آتی شاهد آثار گرانسنگی درباره زندگی و آثار سعدی باشیم.

مجموعه مقالات نخستین یادروز حافظ که در ۲۰ مهر ماه ۱۳۷۶ در شیراز برگزار شد به تازگی به کوشش کوروش کمالی سروستانی و به همت بنیاد فارس‌شناسی انتشار یافته است. در این مجموعه مقالات زیرگردآوری شده است:

حافظ شاعر تمامی قرن‌ها / غلامرضا صحرائیان، هنر حافظ / سید عطاءالله مهاجرانی، جبرگرایی حافظ: باور یا ابزار / اصغر دادبه، مهر در دیوان حافظ / غلامحسین ابراهیمی دینانی، عشق در دیوان حافظ و آثار ابن عربی / حسین الهی قمشه‌ای، اسطوره جست و جوی جام / سیروس شمیسا، زندگینامه حافظ در آینه شعر او / علی موسوی گرمارودی، حافظ و گوته / عبدالعلی دستغیب، دیدگاه‌های تعلیمی و تربیتی حافظ / احمد خاتمی، ظرایف عرفان مشکل اساسی شارحان دیوان حافظ / یحیی یثربی، فلسفه حافظ / رضا داوری اردکانی، ماجرای پیرحافظ / پرویز خاقتی، حیات و شعر حافظ / سید محمدرضا جلالی نائینی، مقام حافظ در دیار رودگی / میرزا شگورزاده، زیباشناسی تصویرهای نکته‌سنج در دیوان حافظ / محمود عبادیان، حافظ و هویت ملی / محمدرضا راشد محصل
سعی مؤلفان مقالات و بنیان روز حافظ مشکور باد.

امروز بیش از هر زمان دیگر به تحلیل فرهنگ و تجلیل عوامل فرهنگی و شناختن و شناساندن فرهنگ ملی نیاز داریم. چه، بی توجهی به این فرهنگ و به این خاطره‌های جمعی که مبنای وحدت اقوام ایرانی - حتی با داشتن حکومت‌های مختلف - است، تناور درخت بارمندی را که در کلام فردوسی‌ها، حافظ‌ها، سعدی‌ها، ابن سیناها و صدها فرد برجسته به سرتاسر جهان رفته و به ثمر رسیده است، از طراوت و سرسبزی خواهد انداخت به نوعی که به جای تیرشکنی واژه‌سای، آماده سودگی و سرشکستگی خواهد شد. از جمله این بزرگ‌مردان اندیشه‌ور و مؤثر سخن، حافظ است که به حق باید او را علاوه بر حافظ قرآن، فریادخوان هویت ملی و رساننده عناصر فرهنگ ایرانی و پیام تمدن اسلامی به سرتاسر جهان دانست. غزل‌های نابش جلوه‌ها و دیدارنمایی‌های شخصیتی او و بیدارگر وجدان‌های خفته در حفظ موجودیت و اعتبار ملی است. شعر حافظ از یک سو ریشه در فرهنگ کهن ایران زمین دارد و از دیگر سو با معارف اصیل اسلامی عجین گشته است و بدین سان حافظ به گونه‌ای بایسته آمیزش پرشگون و مبارگی را در میان فرهنگ ایرانی و اسلامی بوجود می‌آورد و شاید یکی از رازهای ماندگاریش در تاریخ و فرهنگ ایران همین باشد.

حرکت میمون و مبارکی را که بنیاد فارس‌شناسی به پاس ارج گذاری به این شاعر و اندیشمند فرزانه و در جهت تداوم حافظ‌پژوهی آغاز کرده است، سرآغاز توجه

ژرف‌نگاه علوم انسانی و مطالعات
رتال جامع علوم
ع. ا. م.

نخستین یادروز حافظ

مجموعه مقالات

در یک نگاه

کتاب ماه ادبیات و فلسفه / بهمن ۱۳۷۷